

Hogeschool

Hogeschool voor geesteswetenschap 2017 Jaarverslag van de secties

De Algemene Sectie

Het gaat in de Algemene Sectie om de belichting van het algemeen menselijke vanuit de antroposofie.

De esoterische kern: negentien mantrische spreuken

De lectoren besteedden hun bijeenkomsten onder andere aan een gezamenlijke studie en onderzoek van de verschillende spreuken en hoe daar mee om te gaan. Ook de vraag of een Nederlandse vertaling van de spreuken en van de gehele cyclus wenselijk is, werd opgepakt.

Het project 'De mens tussen onder- en bovennatuur'

Dit thema hebben de verschillende secties samen opgepakt. Op 8 april 2017 vond voor de tweede maal over dit thema een 'Dag van de Hogeschool' plaats. Het ging nu vooral om de vraag hoe men praktisch oefenend ermee kan omgaan. Er waren zo'n 80 deelnemers.

Cursus 'Beroepstraining Antroposofie'

Dit is een jaarlijkse cursus waarin de algemene antroposofie centraal staat. De Algemene Sectie werkte eraan mee. Steeds tussen de 14 en 18 deelnemers. We willen het cursusaanbod uitbreiden en zetten de eerste stappen op dat gebied. Zo werd het initiatief genomen voor een dag over scholing en meditatie, die op 26 mei 2018 zal plaatsvinden.

Grondsteenconferentie

We organiseren in Nederland vanaf 2001 jaarlijks een conferentie over de Grondsteenspreuk. Ook in januari 2017 vond deze conferentie plaats. Er waren zo'n 120 deelnemers.

Auke van der Meij

Sectie voor Cultuurwetenschap en Letteren

In het afgelopen jaar heeft de sectie gewerkt aan het voorbereiden van een conferentie over de nieuwe Isis. Deze zal gehouden worden op 26 mei in het Vrededuis te Den Haag. De conferentie is ontstaan in samenwerking met de pulseringsgroep.

Daarnaast zijn er vanuit de sectie dit jaar twee Taalwerkplaatsen gehouden. Aan het begin van het jaar was er een in Deventer en later een in Middelburg. In april zal er weer een beginnen in Zeist. Deze is door een groep jongeren aangevraagd. In voorbereiding is een Taalwerkplaats voor leraren op de bovenbouw van de vrijeschool. De verwachting is dat die medio oktober 2018 van start kan gaan.

De sectie is daarnaast aan het uitwisselen over individueel onderzoek van de sectieleden. We streven naar een publicatie van een bundel artikelen vanuit ons sectiegebied.

Marieke Cooman

Sectie voor Natuurwetenschappen

Reeds zo'n 15 jaar verdiept de Natuurwetenschappelijke Sectie zich in geesteswetenschappelijk onderzoek, uitgaande van de methode die Rudolf Steiner beschreef in *Voorbij de grenzen van de natuurwetenschap*, GA 322. Met name het symboliseren van fenomenen, als brug tussen natuurverschijnselen en het menselijke innerlijk, stond centraal. Zo kwam de verbinding met de *bovennatuur* tot stand. De afgelopen jaren hebben we het vraagstuk van de *ondernatuur* bestudeerd (thema's: elektriciteit, magnetisme, kernkrachten, genticologie en chemotechnologie). Steeds duidelijker tekende zich af dat de mens in de toekomst het evenwicht tussen boven- en ondernatuur niet zal behouden zonder een verbinding met Christus (zie Motief september 2016). Vandaar dat we het afgelopen jaar hebben verkend hoe verschillende mensen de verbinding met Christus zoeken. Ook de komende jaren willen we dit verder ontwikkelen.

In de Hogeschool hebben we dit voor de toekomst van onze cultuur essentiële thema ook ingebracht. We werken hieraan nu met alle secties samen.

Als een nieuw thema dient zich aan hoe om te gaan met de groeiende verschillen tussen mensen. Hoe kun je ondanks deze verschillen toch tot samenwerking komen? Juist Goethes fenomenologische methode kan hier genezend werken, omdat het start vanuit de terughouding van het eigen oordeel.

Kees Veenman

Landbouwsectie

De samenwerking tussen BD-vereniging en Landbouwsectie kreeg verder vorm. Stichting Demeter is ook nauw betrokken bij dit platform. Zo organiseerden we samen de winterconferentie over het thema 'levenskrachten', waarbij ook de relatie levenskrachten en preparaten aan de orde kwam. In de herfst organiseerden we vanuit dit platform het congres 'Waarden toevoegen in plaats van afnemen', met onder anderen Marianne Thieme als spreker.

Opnieuw is er veel aandacht besteed aan de verschillende vormen van de BD-beroepsontwikkeling, waaraan alle 130 BD-boeren deelnemen in de vorm van collegiale toetsing, intervisie en/of boerenbezoek. Er is nu een groep van ruim 20 mensen die drie keer per jaar een dag geschoold worden om door middel van de BD-beroepsontwikkeling een steeds passender bijdrage te kunnen leveren aan de kwalitatieve groei van de sector.

In januari was er een afstemmingsbijeenkomst over preparaten als voorbereiding op een preparatencursus die in 2017 opnieuw op

twee plaatsen in Nederland plaatsvond. In totaal deden ongeveer 30 mensen mee aan deze vijfdaagse cursus. De belangstelling voor preparaten is groeiende. Er komen nu ook vragen voor deze cursus van groepen boeren die samen met de preparaten aan de slag zijn. De 'Stoffengroep', een studiegroep met mensen uit de Medische Sectie, Landbouwsectie, sectie Woord en Gebaar en de Natuurwetenschappelijke Sectie die zich richt op het bestuderen van onze 'stoffen', heeft zich tot maart 2017 beziggehouden met waterstof en zuurstof. In maart was er een conferentie over dit onderwerp in de vrijeschool in Zeist. Van deze conferentie is een verslag gemaakt met alle bijdragen. Deze is te vinden op de website van de BD-vereniging (www.bdvereniging.nl). In de loop van het jaar is de studiegroep verder gegaan met de stoffen Calcium en Silicium (kalk en kiezel). In maart 2018 volgde er een conferentie met deze stoffen als onderwerp. Door de coördinator is meegedaan aan de internationale bijeenkomsten van de 'Vertreterkreis' in februari en aan de landbouwconferentie 2017 in Dornach met als onderwerp 'de bodem'. Er waren ongeveer 700 deelnemers uit alle delen van de wereld. De najaarsbijeenkomst van de Vertreterkreis heeft plaatsgevonden in India. Daar heeft Petra Derkzen van Demeter internationaal ook de hollands BD-vereniging en de Landbouwsectie vertegenwoordigd. Zie voor de verdere activiteiten die ondernomen worden of op de agenda staan de website van de BD-vereniging.

Derk Klein Bramel

Sectie voor Beeldende Kunsten

Ook dit jaar is in de sectieraad maandelijks gestudeerd. We hebben vooral gekeken naar diverse methoden om kunstbeschouwing te beoefenen. Tevens heeft de studie naar de kunstelementen maandelijks plaatsgevonden, samen met de andere kunstensectie. We hebben in januari een mooie dag gehad over 'klank' en gingen verder met de studie naar de elementen gebaar en woord. In maart 2018 wordt hiervan een studie gepresenteerd. Er is acht keer een ochtend gewerkt aan de inhouden van de esoterische leergang. Na vijf jaar studie verwachten we in 2018 de hele cyclus van 19 meditaties te hebben doorgewerkt. De sectie heeft bijgedragen in de studie- en ontmoetingsdagen met betrekking tot diverse openbare bijeenkomsten, zoals de Grondsteenconferentie en het Herfstcongres.

De sectie is actief betrokken geweest bij studies van leden van de sectie. Het promotieonderzoek van Wil Uitgeest met betrekking tot de fenomenologie in kleurenonderzoek was een centraal evenement. Ook werken we mee aan een te verschijnen Nederlandse editie van het manuscript over het werk van Felix Goll, waarmee Lily Keijzer werkt. De contacten met de sectie in Dornach zijn onderhouden: deelname en bijdragen aan conferenties en publicaties.

Rik ten Cate

Sectie voor sociale wetenschappen

In 2017 heeft de Sociaalwetenschappelijke Sectie drie plenaire bijeenkomsten georganiseerd. De eerste ging over het besluitvormingsproces rond de aankoop van de 'Riouwstraat'. Een werkgroep van de sectie is vervolgens aan de slag gegaan met een onderzoek naar hoe het eventueel anders had gekund. In de tweede bijeenkomst presenteerde de werkgroep sociale driege-

leding van de sectie de resultaten van haar werk. In de derde bijeenkomst werd hier dieper op ingegaan door Herman Gels met zijn visie op balans en resultatenrekening. Herman heeft zijn visie uitgebreid onderbouwd in een boek dat voor belangstellenden op te vragen is. Elke plenaire bijeenkomst werd aandacht besteed aan de esoterische cyclus en deden we euritmie.

De sociaalwetenschappelijke sectie wil een actieve onderzoeksgemeenschap zijn. In 2017 waren er acht werkgroepen actief (driegeleding; Europa; levend recht; onder/bovennatuur; besluitvorming Riouwstraat; gemeenschapsvorming en initiatief; rechten van de aarde; gespreksavonden antroposofie). Via een nieuwsbrief houden we elkaar op de hoogte over wat er zich in de sectie in Nederland en in Duitsland voordoet.

De sectie telt 97 leden. De coördinatorgroep (vijf leden) vergadert zo'n tien keer per jaar om een en ander voor te bereiden.

Hans Cornet

Sectie voor Wiskunde, Sterrenkunde en ict

De internationale bijeenkomst 'Mathematik und Geisteswissenschaft' die vanuit Nederland jaarlijks rond Hemelvaart wordt georganiseerd, ging in 2017 over de kwantummechanica. Dat thema trok veel bezoekers uit binnen- en buitenland, waardoor de hedendaagse vraagstukken vanuit verschillende invalshoeken konden worden verdiept en bediscussieerd. De methode van het moderne experiment, de filosofie van de waarneming en de spiritualiteit in de discussie 'God dobbelt niet' kreeg alle aandacht. Vanuit de werkgroep 'Techniek en geesteswetenschap' is een tweede conferentie met Andreas Neider georganiseerd. Daarin hebben we de reflectie op moderne media voortgezet en de meditatie verrijkt aan de hand van diverse oefeningen. De sterrenwerkgroep is in 2017 regelmatig bijeengekomen om thema's uit de astrofysica te bespreken. Halverwege het jaar werd duidelijk dat het werk van Elisabeth Vreede baanbrekend is geweest, maar te weinig bekend en nauwelijks voortgezet. Om hier verandering in te brengen wordt de oprichting van een Elisabeth Vreede Instituut voorbereid. Liesbeth Bisterbosch heeft dit jaar alles in het werk gesteld om 'De golvende dierenriem', een oorspronkelijk initiatief van Elisabeth Vreede, op de Nederlandse markt te laten verschijnen. Dat is gelukt. In 2018 zal de vertaling van het hoofdwerk van E. Vreede in het Nederlands worden gepresenteerd.

Albert Vlug

Sectie voor Woord, Muziek, Euritmie

In het eerste halfjaar van 2017 is gewerkt aan de uitvoering van de *Chymische Hochzeit*, die in Den Haag en Dornach is opgevoerd. Opvoering van het tweede deel van de Michaël-Ahriman-imaginatie op initiatief van Mario en Marleen Matthijssen: in het voorjaar in Den Haag, met Pinksteren op de internationale bijeenkomst van de Christengemeenschap in Den Bosch, in het najaar voor de leden in de regio Den Haag. Beide projecten stonden in het kader van het overkoepelende jaarthema onder- en bovennatuur. Op initiatief van Cori de Leeuw vonden de maartdagen plaats: verschillende euritmiegroepen toonden hun werk. In samenwerking met de Landbouwsectie waren we betrokken bij de

substanties- en dierenriemdag met als thema zuurstof en waterstof/ Waterman-Leeuw. We boden ondersteuning aan het initiatief van de I-OANNA-groep om een studieweekend met Carina Schmidt en Benedict Zweifel te realiseren.

Tijdens de jaarlijkse herdenking en jaarvergadering van de Antroposofische Vereniging verzorgden we eurythmische bijdragen van onder andere leraren en studenten van Hogeschool Leiden, afdeling dans/eurythmie.

Op initiatief van Elisabeth Appenrodt werkten we aan de ritmen van de Grondsteenspreuk met vormen van Werner Barfod op een studie-weekend en uitvoeringsdag. Ook zijn de ritmen opgevoerd in het Grondsteenweekend 2017-2018. Verder waren we betrokken bij de Mens & Kunsttag, thema muziek, samen met de voorbereidingsgroep van de sectie Beeldend en Fenneken Francken. Aan het jaarlijkse sectie-meditatie-uur voor leden van de Hogeschool, waarop de veertiende meditatie werd verzorgd door Marjo van der Himst, leverden sectieraadleden een bijdrage.

De muziekgroep met Jelle van der Schuit en Elisabeth Min werkt sinds jaren maandelijks aan het thema planeten en dierenriem in relatie tot toonsoorten en interval. Zij bereiden een muziekweekend voor over dit thema in september 2018.

Irene Pouwelse

Sectie voor Pedagogiek

Het thema waaraan in 2017 binnen de twee groepen van de Pedagogische Sectie is gewerkt, is de kinderbespreking. Beide groepen werken onder meer aan 'menskunde innerlijk vernieuwd'. Bij de zaterdaggroep komen tevens meer praktische zaken en contacten ter sprake; bij de vrijdaggroep speelt de esoterische cyclus een grotere rol. Beide groepen komen vijf tot zes keer per jaar bij elkaar. Ook dit jaar probeerde de coördinatiegroep, bestaande uit Frans Lutters, Lot Hooghiemstra en Annemiek Geertsma, een keer per maand bijeen te komen. Lot en Frans bezochten de internationale bijeenkomsten, Annemiek nam deel aan de Hogeschoolbijeenkomsten.

In het voorjaar werden er twee landelijke pedagogische vergaderingen met Christof Wiechert georganiseerd, in Eindhoven en Gouda: 'De kracht van de kinderbespreking'. Tevens werd er een studiedag rond de kinderbespreking gehouden met Jaap van de Weg. In juni was in Den Haag een uitwisseling met de voorbereidingsgroep van het *International Forum for Waldorfeducation* en diverse geledingen binnen de Nederlandse vrijeschoolbeweging. We hebben geprobeerd diverse bijeenkomsten met andere geledingen binnen de vrijeschoolbeweging te bezoeken en mede te organiseren, onder meer met de Vereniging voor vrijescholen en over 100 jaar vrijescholen in 2019. Het blijft zoeken hoe we een en ander qua tijd op de grond krijgen en substantie geven. Sowieso blijft het voor de coördinatiegroep een zoektocht om vragen en dingen die in het werkveld spelen binnen de AVIN en Hogeschool een plek te geven.

Annemiek Geertsma

Sectie Gezondheidszorg

Na het overlijden van Koop Daniëls in 2016 heeft de Medische Sectieraad de taken van de coördinator verdeeld. In de raad heb-

ben zitting: Erik Baars, Ghiti Brinkman, Wim Cornelisse, Joukje Pothoven, Truida de Raaf, Jelle van der Schuit en Madeleen Winkler. De raad kwam in 2017 vijf keer bijeen. Ondanks oproepen in Motief en brieven aan de beroepsverenigingen is tot nu toe geen nieuwe coördinator gevonden.

Activiteiten die door de raad zijn georganiseerd

In februari vond de jaarlijkse conferentie plaats met de titel 'Onderweg met rugzakje of backpack?' Wat heeft de antroposofische zorg te bieden aan kinderen en jongeren in deze tijd? Deze conferentie is voorbereid met partners uit het veld van de gezondheidszorg: het Lectoraat AG, de NVAZ, de Academie Antroposofische Gezondheidszorg, Scillz en Plegan. Ongeveer 250 mensen namen deel aan de conferentie.

Op 8 oktober vond een bijeenkomst plaats voor Hogeschoolleden werkzaam in het veld van de gezondheidszorg. Het thema 'De tempel is de wereld, de wereld is de tempel' werd ingeleid door Wim Cornelisse. Er was eurythmie met Anneke Kraakman en Ron Dunselman verzorgde een bijeenkomst van de esoterische cyclus. Samen met de Academie Antroposofische Gezondheidszorg zijn meditatiewerkplaatsen georganiseerd. Deze werkplaats maakt tevens deel uit van de opleiding tot gecertificeerd antroposofisch arts. De sectieraad neemt ook deel aan het Platform Antroposofische Gezondheidszorg.

Truida de Raaf

Sectie voor het geestesstreven van de jeugd

Het afgelopen jaar was voor de Jeugdsectie een betekenisvol en bijzonder jaar met als hoogtepunt de oprichting en daarmee opname binnen de Hogeschool voor Geesteswetenschap: de geboorte van de sectie voor het geestesstreven van de jeugd. Dit vond plaats gedurende de internationale jeugdsectiebijeenkomst, waarbij dertig jeugdsectieleiders van over de hele wereld aanwezig waren. Vanuit hier nam de internationale verbinding sterk toe. Terugblikkend zien we groei en verdieping van initiatieven. De midvieringen werden weer goed bezocht, in de zomer verdiepten we ons in de ecologische crisis, in de winter kwamen we bijeen rond het thema 'Wereldkrachtig mens-zijn'. In februari reisden we met veertig jongeren naar de Februaridagen in Dornach en werd er deelgenomen aan de (organisatie van) de Michaëldagen. Daarnaast namen we nieuwe initiatieven: een meditatiecursus voor jongeren met Jaap van de Weg en de eerste Soiree, ontmoetingsavonden voor en door jongeren.

De kerngroep rond de jongerenwerker(s) werd opgericht en krijgt steeds meer substantie. De studiegroep esoterische cyclus voor jonge leden is doorgegaan en zal in 2018 een nieuwe start maken.

Het komende jaar willen we meer mogelijkheden tot samenkomst en uitwisseling creëren en nieuwe initiatieven nemen en ondersteunen. De midvieringen staan weer op het programma, evenals de zomerconferentie in Dornach, een voortzetting van de soirees en een cursus voor jongeren rond scholingsweg/meditatie. Neem vooral een kijkje op onze nieuwe website: www.jeugdsectie.org.

Janna de Vries